

Asia: VN/12018/2022

YM: Asetus elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon myönnettävästä tuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa yleisen lausuntonne alla olevaan tekstikenttään. Pykäläkohtaiset kommentit pyydetään alla oleviin, pykäläkohtaisiin tekstikenttiin.

MTK pitää erittäin tärkeänä, että luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen kehitetään vapaaehtoisuuteen ja kannustavuuteen perustuvia toimintamalleja. Näin ollen MTK pitää tarpeellisena ehdotettua sääntelyä, jonka tarkoituksena on edistää vapaaehtoisia luonnon monimuotoisuutta parantavia toimenpiteitä valtion tuella. Ehdotettu sääntely liittyy maanomistajalähtöisyyden ja vapaaehtoisuuden periaatteita kunnioittavan Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanoon, jonka sujuva toteutuminen on MTK:n näkökulmasta kannatettavaa.

Luonnonsuojelulain 1 a lukua ja siihen sisältyvien säännösten nojalla annettuja asetuksia koskevissa aiemmissa lausunnoissaan MTK on korostanut sääntelyn selkeyden merkitystä. On ensiarvoisen tärkeää, että elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon tarkoitettu tukijärjestelmä on tuen saajan ja viranomaisen sekä muiden asiaan mahdollisesti liittyvien toimijoiden näkökulmasta mahdollisimman yksinkertainen. Esimerkiksi tukikelpoisten kohteiden ja tukiehtojen määrittelyssä on varmistettava selkeys ja ennakoitavuus, jotta tulkinvaraisuudet eivät johda epäyhdenvertaisiin soveltamiskäytäntöihin. Tähän liittyen MTK nostaa esiin, että ehdotuksessa ei yksiselitteisesti todeta, kuka on tuen saaja eli kenelle tuki myönnetään. MTK pitää asian täsmentämistä tarpeellisena ja kehottaa muutoinkin varmistamaan, että sääntelyyn liittyvät perustavanlaatuiset seikat käyvät selvästi ilmi.

Perustelumuistion luonnoksessa tuodaan esiin, että asetuksen valmistelun ohella tavoitteena on tehdä ennallistamisen, kunnostuksen ja hoidon tarvetta tunnetuksi sekä kannustaa tiedottamisella eri toimijoita ryhtymään hankkeisiin. MTK pitää pyrkimystä hyvänä ja toteaa, että tukijärjestelmän toimeenpanon myötä kertyvien, onnistuneisiin lopputuloksiin johtaneiden käytännön esimerkitapausten hyödyntäminen viestinnässä olisi suotavaa.

Perustelumuistion luonnoksessa todetaan, että asetuksen mukaisia toimenpiteitä toteutetaan Helmi-ohjelman ja luonnonsuojelun muiden talousarvioon perustuvien määrärahojen puitteissa. MTK korostaa tarvetta varata Helmi-ohjelman toteutukseen kokonaisuudessaan riittävät resurssit, jotta periaatepäätöksessä asetettuihin tavoitteisiin voitaisiin päästä.

1 § Soveltamisala, ja sen perusteluista koskevat kommentit

MTK kiinnittää huomiota siihen, että pykälän sanamuodossa viitataan nimenomaan luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen lajien elinympäristöihin ja luontotyypeihin. MTK kehottaa varmistamaan, että sanamuoto ei johda kohteiden tukikelpoisuuden näkökulmasta rajoittavaan tulkintaan. Ennallistamisen, kunnostuksen ja hoidon tarpeita on monenlaisilla kohteilla niin suojelluilla alueilla kuin niiden ulkopuolellakin, joten tuen tulisi olla käytettävissä hyvin monenlaisissa tilanteissa ja kohteissa.

2 § Euroopan unionin lainsäädännön soveltaminen, ja sen perusteluista koskevat kommentit

Ehdotuksen mukaan tukea myönnettäessä sovellettaisiin oikeusperustana ns. yleistä de minimis -asetusta. MTK kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksesta tai sitä koskevista perusteluista ei ilmene, mitä erilaisia vaihtoehtoja oikeusperustan suhteen olisi käytettävissä ja miksi oikeusperustaksi on valittu nimenomaan yleinen de minimis -asetus. MTK pitää tarpeellisena, että perustelumuistiota näiltä osin täydennetään.

MTK toteaa, että metsissä tapahtuvaan toimintaan kohdistuu eräitä muitakin de minimis -tukia (esim. metsitystuki ja valmistelussa oleva metsätalouden uusi kannustejärjestelmä), joiden osalta 200 000 euron enimmäistukimäärä ei saa kumulatiivisesti tarkasteltuna kolmen vuoden aikana ylittyä. Esimerkinomaisesti MTK mainitsee, että perhemetsätalouden osalta enimmäistukimäärä ei useimmissa tilanteissa muodostane ongelmaa, mutta yhteismetsien osalta enimmäistukimäärä on mahdollisesti merkityksellinen seikka. Näin ollen MTK kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksesta puuttuu tukien kumuloitumisen tarkastelu. Tulisi arvioida, kuinka suurella osalla potentiaalisista tuensaajista tukikatto voisi tulla vastaan. Lisäksi tulisi selvittää, millaista seurantaa asiaan voisi tai olisi tarpeen mahdollisesti liittyä. MTK pitää tarpeellisena, että ehdotusta edellä mainittujen seikkojen osalta täydennetään.

MTK katsoo, että tuensaajalle tulee tuen myöntämisen yhteydessä ilmoittaa, että kyse on de minimis -tuesta. Ehdotettuihin säännöksiin tai perustelumuistion luonnokseen ei sisälly mainintoja tällaisesta informointivelvollisuudesta, joten MTK pitää ehdotuksen täydentämistä näiltä osin tarpeellisena.

Perustelumuistion luonnokseen on kirjattu, että tukiviranomaisen tulee toiminnassaan tunnistaa tapauskohtaisesti ne tilanteet, joissa olisi kyse tuen kohdistumisesta taloudelliseen toimintaan. MTK pitää mahdollisena, että rajanveto taloudellisen ja ei-taloudellisen toiminnan välillä on joissain tilanteissa haastavaa. Perustelumuistiossa on muutamia esimerkinomaisia mainintoja siitä, miten asiaa tulisi tulkita, mutta MTK katsoo, että asiaa olisi syytä selostaa tarkemmin. MTK korostaa

tarvetta varmistua siitä, että viranomainen on tulkinnoissaan johdonmukainen ja kohtelee tuen saajia yhdenvertaisesti.

3 § Tuen muoto, ja sen perusteluita koskevat kommentit

Ehdotuksen mukaan tuki koostuisi tavaroista ja palveluista. Rahallisen tukemisen sijaan ELY-keskus vastaisi toimenpiteiden järjestämisestä ja toteutuksen valvonnasta eli järjestelyvastuu olisi ELY-keskuksella. Elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon liittyvän kattavan, toimivan ja houkuttelevan tukikokonaisuuden aikaansaamisen vuoksi MTK pitää tarpeellisena, että myös rahana myönnettävän tukimuodon kehittämistä ja käyttöönottamista jatkossa edistetään.

Perustelumuistion luonnoksessa todetaan, että ELY-keskus voisi hankkia tarvittavat toimenpiteet myös maanomistajalta itseltään markkinahintaisella ostopalvelusopimuksella. MTK pitää tätä mahdollisuutta tarpeellisena ja toteaa siihen liittyen, että myös näin toimittaessa menettelyjen on oltava maanomistajan kannalta mahdollisimman kannustavia ja yksinkertaisia.

4 § Tukihakemuksen sisältövaatimukset, ja sen perusteluita koskevat kommentit

Ehdotuksen mukaan tukihakemuksen olisi sisällettävä arvio mahdollisen puuston poiston tuottamista tuloista. MTK toteaa 5 §:n kohdalla esitettyihin kommentteihinsa viitaten, että mikäli puuston poistosta saataviin tuloihin liittyvä rajoitus poistettaisiin, tukihakemukseen ei ole tarpeen sisällyttää arvioita puuston poistamisen tuottamista tuloista.

Ehdotuksen mukaan niissä tilanteissa, joissa tukea myönnetään maanomistajan suostumuksen perusteella, ELY-keskuksen olisi varmistettava, että sillä on pykälässä tarkoitetut tiedot. Perustelumuistion luonnoksessa todetaan, että tuen hakija olisi kuitenkin vastuussa siitä, että se on ilmoittanut oikeat tiedot ja että sillä on oikeus hakea tukea kyseessä olevalle kohteelle. MTK huomauttaa, että tässä yhteydessä tuen hakijasta puhuminen tuntuu epäselvyyttä aiheuttavalta, koska kuvatussa tilanteessa maanomistaja ei hae tukea vaan antaa suostumuksensa sen myöntämiseen. Lisäksi MTK katsoo, että ehdotukseen tulee täsmentää, minkä tietojen oikeellisuudesta maanomistaja tällaisessa tilanteessa vastaa.

Toistaiseksi on epäselvää, millainen käytännön menettely olisi niissä tilanteissa, joissa toiminta perustuu maanomistajan suostumukseen. MTK korostaa tarvetta olla yhteydessä maanomistajaan jo ennen kuin toimenpiteitä aletaan suunnitella. MTK ei pidä sopivana eikä toivottavana sellaista toimintamallia, jossa maanomistajaan oltaisiin yhteydessä vasta sitten, kun tältä pyydetään suostumusta valmiina olevien suunnitelmien toteuttamiseen.

5 § Tuen myöntämisen edellytykset ja rajoitukset, ja sen perusteluita koskevat kommentit

Ehdotuksen mukaan tukea ei voitaisi myöntää toimenpiteille, joista maanomistaja saa muuta kuin kotitarvehakkuuseen rinnastuvaa tuloa. Perustelumuistion luonnoksessa todetaan, että jos hakkuusta syntyy vähäistä suurempaa tuloa, tukea ei myönnettäisi hakkuutoimenpiteisiin. Tukena voitaisiin kuitenkin myöntää tavanomaisen hakkuun ylittävät, kohteen ekologista tilaa parantavat toimenpiteet, joista on annettu perusteluissa muutama esimerkki. MTK katsoo jäävän epäselväksi, mistä syystä tällainen rajoitus olisi tarpeen tehdä. Asiaa on tarpeen selostaa ja perustella

ehdotuksessa tarkemmin. Mikäli rajoitus ei muusta lainsäädännöstä johtuen ole välttämätön, rajoituksen sisältävä 2 momentti tulee poistaa, jotta tukijärjestelmä olisi maanomistajien kannalta mahdollisimman hyvin elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostamiseen ja hoitoon kannustava.

Mikäli tulojen suuruuteen perustuva rajoitus on välttämättä tehtävä, selvyiden vuoksi ehdotuksessa tulee tarkentaa, mitä vähäistä suuremmalla tulolla euromääräisesti tarkoitetaan.

Ehdotuksen mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että maanomistaja sitoutuu kohteen säilyttämiseen luonnonsuojelulain 6 i §:n mukaisella sopimuksella viiden vuoden ajaksi siinä tapauksessa, että kohdetta ei suojaa joku tietyistä luonnonsuojelulain mukaisista päätöksistä. Perustelumuistion luonnoksesta ei ilmene, mihin viiden vuoden aikaraja perustuu tai mitä säilyttämisellä käytännössä tarkoitetaan. MTK pitää tarpeellisena, että perustelumuistiota näiltä osin täydennetään.

Perustelumuistion luonnoksessa todetaan luonnonsuojelulain 6 g §:ään viitaten tuen myöntämisen edellytyksenä olevan, että samaan toimenpiteeseen ei ole myönnetty muuta julkista rahoitusta. MTK toteaa jäävän epäselväksi, onko tuen myöntämisen kannalta ratkaisevaa se, että jotain tukea on aiemmin ylipyätään myönnetty, vai se, että aiemmin myönnetyn tuen vaikutusaika on päättynyt. Perustelumuistion luonnoksessa todetaan nimittäin myös, että samaan toimenpiteeseen ei voitaisi myöntää tukea muista järjestelmistä kyseenomaisen tuen vaikutusajana. Tulokinnallisten epäselvyyksien välttämiseksi MTK pitää tarpeellisena, että ehdotuksessa selostetaan tarkemmin, miten aiemmin myönnetty julkinen rahoitus on huomioitava ja mitä tuen vaikutusajalla käytännössä tarkoitetaan.

6 § Tukipäätös, ja sen perusteluita koskevat kommentit

7 § Voimaantulo

Ehdotuksen mukaan asetus olisi voimassa vuoden 2027 loppuun saakka. MTK kiinnittää huomiota siihen, että Helmi-ohjelmaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös ulottuu pidemmälle eli vuoteen 2030 saakka. MTK katsoo, että tukijärjestelmän tulisi olla käytettävissä koko Helmi-ohjelman toimeenpanon ajan. Ehdotuksen perusteluissa määräaikaaisuutta perustellaan sillä, että kyse voi olla EU:n valtiontukeen sovellettavien säädösten mukaisesta valtiontuesta. MTK pitää tarpeellisena, että perusteluissa selostetaan selkeämmin, miksi asetus ei voisi olla voimassa vuoteen 2030 asti.

Asikainen Anna-Rosa
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.